МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до написання та захисту кваліфікаційної роботи
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Івано-Франківськ - 2026

1. Загальні положення

Кваліфікаційна робота магістра є самостійним науковим дослідженням здобувача вищої освіти, що засвідчує рівень сформованості загальних і професійних компетентностей, здатність застосовувати теоретичні знання для розв'язання актуальних наукових і професійних проблем, здійснювати пошук, систематизацію, критичне осмислення та аналіз наукової інформації, формулювати власну дослідницьку позицію та обґрунтовувати результати проведеного дослідження.

Кваліфікаційна робота має демонструвати відповідний професійний рівень магістра середньої освіти за предметною спеціальністю «Українська мова і література», уміння працювати з науковими джерелами, аналізувати мовний, мовленнєвий та літературний матеріал, застосовувати сучасні методи наукового дослідження, формулювати аргументовані висновки та визначати перспективи подальшого вивчення проблеми.

Підготовка кваліфікаційної роботи здійснюється за індивідуальним планом роботи здобувача, погодженим із науковим керівником.

2. Мета кваліфікаційної роботи

Метою виконання кваліфікаційної роботи є проведення самостійного наукового дослідження актуальної проблеми в галузі методики навчання української мови або літератури.

Кваліфікаційна робота має засвідчити сформованість здатності здобувача:

- визначати актуальну наукову проблему;
- формулювати тему, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження;
- визначати наукову новизну та практичне значення роботи;
- добирати й критично опрацьовувати наукові джерела;
- визначати методологічну основу дослідження;
- застосовувати адекватні методи аналізу;
- самостійно аналізувати мовний, мовленнєвий або літературний матеріал;
- систематизувати й узагальнювати результати дослідження;
- формулювати аргументовані висновки;
- дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- презентувати результати дослідження та аргументовано захищати власну наукову позицію.

3. Вибір теми кваліфікаційної роботи

Тема кваліфікаційної роботи повинна:

1. відповідати предметній спеціальності А4.01 «Середня освіта (Українська мова і література)»;
2. бути актуальною для сучасного мовознавства, літературознавства, методики навчання української мови та літератури або суміжних галузей;

3. передбачати можливість самостійного наукового дослідження;
4. мати чітко визначені об’єкт і предмет;
5. відповідати науковій спеціалізації та дослідницьким інтересам наукового керівника;
6. передбачати наявність достатньої джерельної та наукової бази;
7. мати потенціал для отримання конкретних результатів.

Під час формулювання теми необхідно уникати надто широких, загальних або декларативних формулювань.

Недоцільно:

«Творчість Івана Франка».

Доцільніше:

«Цифрові технології у вивченні творчості Івана Франка в шкільному курсі української літератури».

Назва має максимально точно відображати предмет дослідження та не повинна бути ширшою за зміст роботи.

Після вибору тема погоджується з науковим керівником і затверджується у встановленому університетом порядку.

4. Структура кваліфікаційної роботи

Рекомендована структура кваліфікаційної роботи:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст.
3. Перелік умовних скорочень — за потреби.
4. Вступ.
5. Основна частина:
    - розділ 1 – теоретико-методологічні засади дослідження;
    - розділ 2 – практична частина;
6. Висновки.
7. Список використаних джерел.
8. Додатки – за потреби.

Конкретна кількість розділів та їхня внутрішня структура визначаються специфікою теми й погоджуються з науковим керівником.

5. Вимоги до вступу

У вступі необхідно послідовно представити основні характеристики дослідження.

5.1. Актуальність теми

В актуальності необхідно пояснити, чому обрана проблема потребує дослідження саме на сучасному етапі розвитку науки й освіти.

Не слід обмежуватися загальними твердженнями на кшталт «тема є актуальною». Необхідно показати:

- стан розроблення проблеми;
- наявні наукові дискусії;
- недостатньо досліджені аспекти;

- значення проблеми для сучасного мовознавства, літературознавства чи методики;
- можливий внесок роботи у подальше дослідження проблеми.

5.2. Мета дослідження

Мета повинна відповідати темі роботи та бути спрямована на отримання конкретного наукового результату.

Формулювання мети доцільно починати дієсловами:

визначити, з'ясувати, дослідити, проаналізувати, схарактеризувати, систематизувати, встановити, обґрунтувати, виявити, розкрити.

5.3. Завдання дослідження

Завдання конкретизують мету та визначають послідовність дослідницьких дій. Зазвичай вони передбачають:

- опрацювання наукової літератури;
- уточнення понятєво-термінологійного апарату;
- визначення методологічних засад;
- характеристику об'єкта дослідження;
- аналіз конкретного матеріалу;
- систематизацію результатів;
- формулювання висновків.

Кожне завдання повинно знаходити відображення у відповідному розділі роботи та підсумовуватися у висновках.

5.4. Об'єкт дослідження

Об'єкт - це ширше явище або процес, у межах якого здійснюється дослідження.

5.5. Предмет дослідження

Предмет — конкретний аспект, характеристика або особливість об'єкта, яку безпосередньо досліджує здобувач.

Об'єкт і предмет мають бути логічно пов'язаними між собою.

5.6. Методи дослідження

Методи необхідно добирати відповідно до поставленої мети, завдань і характеру матеріалу.

Основні методи дослідження

1. Теоретичні методи:

- аналіз наукової, навчально-методичної та психолого-педагогічної літератури;
- синтез і систематизація наукових положень;
- порівняння різних методичних підходів;
- узагальнення наукового та педагогічного досвіду;
- конкретизація та класифікація теоретичних положень;
- моделювання методичної системи / моделі навчання.

2. Емпіричні методи:

- педагогічне спостереження;
- анкетування учнів, учителів, студентів;
- бесіда та інтерв'ю;
- аналіз учнівських письмових і творчих робіт;
- аналіз шкільної документації, підручників, навчальних програм;
- вивчення та узагальнення педагогічного досвіду;
- педагогічний експеримент.

3. Експериментальні методи:

- констатувальний етап експерименту — визначення актуального рівня сформованості певного вміння/компетентності;
- формувальний етап — апробація запропонованої методики;
- контрольний етап — перевірка її результативності.

4. Методи кількісного опрацювання результатів:

- кількісний та якісний аналіз отриманих результатів;
- статистичне опрацювання даних;
- обчислення відсоткових показників;
- порівняння результатів контрольної та експериментальної груп;
- графічне представлення результатів.

У методичних дослідженнях можуть застосовуватися аналіз наукової та педагогічної літератури, вивчення педагогічного досвіду, спостереження, аналіз навчально-методичних матеріалів, педагогічний експеримент та інші методи, відповідні предмету дослідження.

5.7. Наукова новизна

У цьому пункті необхідно чітко зазначити, **що саме зроблено автором уперше або уточнено, систематизовано, доповнено чи переосмислено**.

Наукова новизна не повинна повторювати мету чи загальний опис теми.

5.8. Практичне значення

Необхідно вказати, де можуть бути використані результати дослідження:

- у навчанні української мови;
- у навчанні української літератури;
- під час розроблення уроків і факультативних занять;
- у підготовці навчально-методичних матеріалів;
- у подальших наукових дослідженнях;
- у роботі закладів загальної середньої освіти.

Для методичних досліджень доцільно конкретизувати, які саме матеріали або методичні розробки створено.

6. Робота з науковими джерелами

Опрацювання наукової літератури є обов'язковою складовою кваліфікаційного дослідження. Силабус безпосередньо передбачає

опрацювання наукової літератури та ресурсів, що стосуються проблематики роботи.

Під час добору джерел необхідно використовувати:

- монографії;
- наукові статті;
- дисертаційні дослідження;
- автореферати;
- наукові збірники;
- матеріали конференцій;
- словники та енциклопедії;
- офіційні документи;
- електронні наукові ресурси.

Перевагу слід надавати сучасним науковим працям та авторитетним фаховим виданням.

Опрацьовуючи джерело, необхідно не лише фіксувати його бібліографічні дані, а й визначати:

- основну проблему дослідження;
- теоретичні положення;
- методологічний підхід;
- основні результати;
- положення, які можуть бути використані у власному дослідженні;
- дискусійні або недостатньо досліджені аспекти.

7. Написання основної частини

7.1. Перший розділ

Має містити критичний аналіз наукових підходів до проблеми.

Не рекомендується будувати його як послідовний переказ праць окремих дослідників.

Після аналізу наукових позицій необхідно сформулювати власний висновок щодо теоретичного аспекту проблеми.

Аналітична частина є основою самостійного дослідження.

7.2. Другий розділ

Робота передбачає методичний аспект, у відповідному розділі необхідно показати можливості практичного використання результатів дослідження.

Доцільно представити:

- методичні принципи;
- форми та методи роботи;
- систему вправ або завдань;
- навчальні матеріали;
- приклади уроків чи фрагментів уроків;
- критерії оцінювання;
- рекомендації для вчителя.

Методичні пропозиції мають випливати з результатів теоретичного та аналітичного дослідження, а не бути відірваним від нього додатком.

8. Науковий стиль викладу

Кваліфікаційна робота повинна бути написана науковим стилем.
Необхідно забезпечити:

- логічність;
- послідовність;
- аргументованість;
- точність термінології;
- об’єктивність викладу;
- доказовість положень;
- відповідність висновків проведеному аналізу.

Необхідно уникати:

- необґрунтованих категоричних тверджень;
- надмірної кількості цитат;
- повторів;
- публіцистичної емоційності;
- тверджень без доказів;
- механічного переказу наукових джерел.

Важливо чітко розмежовувати **власні наукові положення** та **позиції інших дослідників**.

9. Цитування та академічна доброчесність

Усі запозичені положення, цитати, фактичні дані, результати досліджень інших авторів повинні мати відповідні посилання на джерела.
Пряме цитування необхідно оформлювати відповідно до встановлених вимог. Під час парафразування також необхідно посилатися на автора та джерело. Заміна окремих слів у чужому тексті без належного посилання не є самостійним науковим викладом.
Здобувач несе відповідальність за:

- самостійність дослідження;
- достовірність використаних даних;
- правильність цитування;
- коректність бібліографічних посилань;
- дотримання принципів академічної доброчесності.

10. Формулювання висновків

Висновки мають безпосередньо відповідати завданням дослідження.
У висновках необхідно:

1. узагальнити результати теоретичного аналізу;
2. представити основні результати власного дослідження;
3. показати, чи досягнуто поставленої мети;
4. окреслити наукову новизну отриманих результатів;
5. визначити практичне значення роботи;
6. за потреби окреслити перспективи подальших досліджень.

У висновках не слід вводити новий матеріал, який не був проаналізований в основній частині.

11. Список використаних джерел

До списку використаних джерел включаються лише ті праці, які реально використані в дослідженні та на які є посилання в тексті.
Бібліографічний опис має бути уніфікованим упродовж усієї роботи.
Перед остаточним поданням роботи необхідно перевірити:

- відповідність посилань списку джерел;
- повноту бібліографічних даних;
- правильність прізвищ авторів;
- назви праць;
- роки видання;
- видавництва;
- електронні адреси та DOI — за наявності;
- відповідність обраного стандарту оформлення.

12. Додатки

Додатки містять матеріали, які доповнюють основний текст і підтверджують результати дослідження.
До них можуть бути включені:

- таблиці;
- схеми;
- діаграми;
- результати кількісного аналізу;
- тексти анкет;
- матеріали педагогічного експерименту;
- розробки уроків;
- системи вправ;
- ілюстративний матеріал;
- фрагменти досліджуваних текстів — у межах дозволеного обсягу;
- інші матеріали, на які є посилання в основному тексті.

Кожен додаток повинен мати назву та позначення.

13. Кафедральне обговорення та допуск до захисту

Після завершення кваліфікаційна робота проходить обговорення на засіданні.
До обговорення здобувач повинен:

- завершити основний текст роботи;
- погодити остаточний варіант із науковим керівником;
- перевірити роботу на академічний плагіат;
- підготувати необхідні супровідні документи;
- врахувати зауваження наукового керівника;
- бути готовим представити основні результати дослідження.

За результатами кафедрального обговорення приймається рішення щодо стану готовності роботи та можливості її допуску до захисту в Екзаменаційній комісії.

14 . Підготовка до захисту

Для захисту здобувач готує:

1. усну доповідь;
2. презентацію;
3. основні результати дослідження;
4. відповіді на можливі запитання членів Екзаменаційної комісії.

У доповіді доцільно представити:

- тему роботи;
- актуальність;
- мету;
- завдання;
- об’єкт і предмет;
- методи;
- основні результати;
- наукову новизну;
- практичне значення;
- основні висновки.

Доповідь (до 10 хвилин) не повинна бути повним переказом кваліфікаційної роботи. Її завдання - стисло й логічно представити найбільш вагомі результати дослідження та переконливо обґрунтувати власну наукову позицію. Також усний виступ не повинен дублювати презентаційний матеріал на слайдах.

15. Орієнтовна структура доповіді на захисті

Шановний голово та члени Екзаменаційної комісії!

До Вашої уваги представлено кваліфікаційну роботу на тему «…».
Актуальність дослідження зумовлена …
Метою роботи є …
Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: …
Об’єктом дослідження є …
Предмет дослідження становить …
У роботі використано такі методи дослідження: …
У результаті проведеного дослідження встановлено, що …
Наукова новизна роботи полягає в …
Практичне значення одержаних результатів полягає в …
Основні результати дослідження відображено у таких висновках: …
Дякую за увагу.

Додаток А

ЗАКОН
УКРАЇНИ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
(окремі статті)

Стаття 7. Академічна доброчесність у навчальній діяльності здобувачів освіти

1. Здобувачі освіти у своїй навчальній діяльності зобов'язані дотримуватися таких правил:

виконувати кожне навчальне завдання самостійно, крім випадків, якщо його виконання передбачає участь декількох осіб та/або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, у тому числі з інтернет-ресурсів;

у разі використання у власному академічному творі результатів інтелектуальної творчої діяльності іншого автора (текстів, зображень, ідей, розробок, тверджень, відомостей, думок тощо) зазначати посилання на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора;

академічний твір здобувача освіти може включати раніше створений ним академічний твір (повністю або частково) лише у разі, якщо це дозволено умовами навчального завдання.

Стаття 8. Академічна доброчесність під час створення та оприлюднення академічних творів

1. Під час створення академічного твору автор повинен дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності.

Якщо в академічному творі використані результати інтелектуальної творчої діяльності (текст, зображення, ідея, розробка, твердження, відомості, думка тощо) іншої особи, про це має бути зазначено в такому академічному творі з посиланням на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора.

Посилання на джерело інформації здійснюється у спосіб, що дає змогу виокремити внесок автора в академічному творі серед результатів інтелектуальної творчої діяльності інших осіб.

2. Академічний твір повинен містити достовірну інформацію та не має містити сфабрикованої чи сфальсифікованої автором інформації.

У разі наведення припущень чи недоведених тверджень про це має бути зазначено в академічному творі.

3. В оприлюдненому академічному творі зазначаються всі його автори.

4. У разі використання в академічному творі об'єкта, згенерованого штучним інтелектом, автор повинен повідомити про це в такому творі із зазначенням методики генерування та/або посилання на відповідну комп'ютерну програму чи її опис згідно з вимогами щодо оформлення та/або оприлюднення відповідних академічних творів, визначених відповідним суб'єктом академічної діяльності.

5. В оприлюдненому академічному творі, крім авторів, зазначаються й інші особи, які брали участь у роботі над ним (надання рекомендацій, консультування, редагування, оформлення, виконання експериментів, розрахунків, перекладу тощо), із зазначенням характеру внеску кожної з таких осіб.

Інформація про рецензента (рецензентів) академічного твору може не оприлюднюватися відповідно до редакційної політики видавця.

6. У разі використання автором у новому академічному творі власних раніше опублікованих наукових результатів (частково або повністю) про це має бути обов'язково зазначено в цьому новому академічному творі.

7. Тексти прийнятих до захисту у закладі вищої освіти, науковій установі дисертацій, кваліфікаційних робіт, підписані кваліфікованим електронним підписом, оприлюднюються до їх захисту у машинозчитувальному форматі, на постійній основі, з наданням вільного доступу до них без проходження автентифікації та з дотриманням інших вимог, визначених законодавством, зокрема положенням про Національний репозитарій академічних текстів, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Стаття 13. Забезпечення академічної доброчесності здобувачів освіти

1. Для забезпечення академічної доброчесності здобувачів освіти заклади освіти, наукові установи:

проводять навчання з академічної доброчесності, зокрема з академічного письма;

вживають заходів для недопущення надмірного навчального навантаження здобувачів освіти, забезпечують відповідність обсягу і рівня складності завдань для самостійної роботи часу, відведеному навчальним планом на її виконання.

2. Кожен педагогічний, науково-педагогічний, науковий працівник зобов'язаний формувати та утверджувати культуру академічної доброчесності здобувачів освіти шляхом:

особистого дотримання академічної доброчесності;

навчання принципам і правилам академічної доброчесності, підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти щодо академічної доброчесності;

стимулювання та заохочення здобувачів освіти до дотримання академічної доброчесності;

формування завдань, що сприяють творчому підходу здобувача освіти до їх виконання;

уникнення завдань для здобувачів вищої освіти, що полягають у відтворенні загальнодоступної інформації;

припинення виявлених ним порушень академічної доброчесності здобувачами освіти;

застосування до здобувачів освіти виховних заходів реагування на порушення академічної доброчесності;

притягнення здобувача освіти до академічної відповідальності у випадках і порядку, визначених внутрішніми актами.

3. Батьки, інші законні представники неповнолітніх здобувачів освіти зобов'язані:

формувати у своїх дітей усвідомлення необхідності дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності;

заохочувати та стимулювати своїх дітей до дотримання ними академічної доброчесності;

сприяти дотриманню дітьми академічної доброчесності.

Стаття 14. Забезпечення академічної доброчесності в управлінні закладом освіти, науковою установою

1. Посаду керівника закладу освіти, наукової установи не може обіймати особа, стосовно якої у порядку, визначеному цим Законом, було встановлено факт порушення академічної доброчесності, визначеного частиною другою статті 23, частиною четвертою статті 24 або частиною четвертою статті 25 цього Закону (протягом 10 років з дня встановлення такого факту).

У разі якщо такий факт встановлено стосовно особи, яка бере участь у конкурсі на посаду керівника закладу освіти, наукової установи, така особа виключається з переліку кандидатів на відповідну посаду.

У разі якщо такий факт встановлено стосовно керівника закладу освіти, наукової установи, така особа звільняється з посади відповідно до закону.

2. Внутрішні акти можуть передбачати проведення перевірки на предмет наявності порушень академічної доброчесності кандидатів на посади заступників керівника закладу освіти, наукової установи, керівників структурних підрозділів.

3. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладу освіти, наукової установи, які виконують адміністративно-управлінські функції, зобов'язані забезпечувати систематичний контроль за ефективністю (дієвістю) функціонування системи забезпечення академічної доброчесності на рівні відповідного закладу освіти, наукової установи або їхніх структурних підрозділів.

Стаття 17. Порушення академічної доброчесності

1. Порушенням академічної доброчесності є дія чи бездіяльність суб'єкта академічної діяльності, передбачена цим Законом або спеціальними законами.

2. Порушення академічної доброчесності характеризується однією чи кількома з таких ознак:

1) обман - свідоме (умисне) надання чи оприлюднення будь-якої неправдивої інформації про себе (інших осіб) чи про результати своєї (інших осіб) академічної діяльності;

2) несправедливість, що виявляється у вчиненні однієї чи кількох таких дій:

порушення принципу рівності, зокрема шляхом упередженого та/або дискримінаційного ставлення до іншого учасника освітнього процесу, вченого;

упереджене оцінювання результатів академічної діяльності;

застосування виду академічної відповідальності, що не відповідає змісту та рівню (значущості) вчиненого порушення академічної доброчесності;

надання або отримання незаслуженої переваги;

3) бездіяльність, неприйняття (несвоєчасне прийняття) рішень, невиконання (несвоєчасне виконання), свідоме порушення своїх обов'язків, визначених законодавством, внутрішніми актами;

4) привласнення результатів інтелектуальної діяльності іншої особи (інших осіб).

3. Суб'єкт академічної діяльності вважається таким, що допустив порушення академічної доброчесності, лише у разі встановлення такого факту відповідно до процедур, визначених цим Законом та/або внутрішнім актом, прийнятим відповідно до цього Закону (принцип презумпції академічної доброчесності).

Встановлення факту порушення академічної доброчесності є виключним повноваженням уповноваженого органу або уповноваженої особи.

4. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення учасниками освітнього процесу, вченими академічної доброчесності визначається колегіальним органом управління закладу освіти, наукової установи на основі вимог цього Закону, Закону України "Про освіту", Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", спеціальних законів у сфері освіти і науки.

Стаття 18. Види порушень академічної доброчесності

1. Видами порушень академічної доброчесності є:

1) відчуження авторства;

2) академічний плагіат;

3) приписування авторства;

4) самоплагіат;

5) фабрикація;

6) фальсифікація;

7) недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом;

8) недоброчесне оцінювання;

9) несамостійне виконання завдання;

10) недозволена допомога;

11) академічний саботаж;

12) схиляння до порушення академічної доброчесності;

13) інституційні порушення академічної доброчесності.

2. Законом можуть визначатися й інші види порушень академічної доброчесності.

Стаття 19. Заходи реагування на порушення академічної доброчесності

1. Заходами реагування на порушення академічної доброчесності є:

1) виховні заходи;

2) притягнення до академічної та/або дисциплінарної відповідальності;

3) реагування на порушення академічної доброчесності при проведенні конкурсів;

4) інституційні заходи реагування.

2. Рішення про застосування заходів реагування на порушення академічної доброчесності ухвалює уповноважений орган або уповноважена особа.

Стаття 20. Принципи та основні правила реагування на порушення академічної доброчесності

1. Основними принципами реагування на порушення академічної доброчесності є:

обов'язковість і своєчасність реагування;

неупереджене (недискримінаційне) ставлення до осіб, стосовно яких надійшло повідомлення про можливе порушення ними академічної доброчесності;

обов'язковість встановлення вини особи у вчиненні нею порушення академічної доброчесності;

співмірність порушення і заходів реагування;

притягнення до академічної відповідальності виключно за діяння (дії чи бездіяльність), які на момент їх вчинення порушували встановлені вимоги чи заборони;

прозорість процедур розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, визначення заходів реагування на встановлені порушення.

2. За дії (бездіяльність), які визначені цим Законом як порушення академічної доброчесності, особа може бути притягнута також до інших видів відповідальності на підставах та в порядку, визначених законом.

Відсутність судового рішення або рішення іншого уповноваженого органу щодо притягнення особи до іншого виду відповідальності не є перешкодою для розгляду питання щодо порушення особою академічної доброчесності відповідно до цього Закону та притягнення винної особи до академічної відповідальності.

Стаття 21. Академічна відповідальність

1. Академічна відповідальність є заходом забезпечення академічної доброчесності, що полягає у застосуванні до особи, яка вчинила порушення академічної доброчесності, санкцій, визначених цим Законом, спеціальними законами у сфері освіти і науки.

2. Особа притягається до академічної відповідальності виключно у разі встановлення факту вчинення нею порушення академічної доброчесності.

Встановлення факту вчинення особою порушення академічної доброчесності та притягнення такої особи до академічної відповідальності здійснюються відповідно до процедур, визначених цим Законом та внутрішніми актами.

3. До академічної відповідальності може бути притягнута особа, яка на час вчинення нею порушення академічної доброчесності досягла 14-річного віку.

Стаття 22. Санкції за порушення академічної доброчесності

1. Санкція за порушення академічної доброчесності - визначений цим Законом, спеціальними законами у сфері освіти і науки захід впливу на фізичну особу, яка вчинила порушення академічної доброчесності.

До особи, яка порушила академічну доброчесність, може бути застосовано одну або декілька санкцій.

2. Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника закладу освіти, наукової установи, вченого:

1) заходи у межах притягнення до академічної відповідальності:

виключення зі складу вченої ради, інших колегіальних органів управління закладу освіти, наукової установи з позбавленням права бути членом відповідного органу на строк від одного до трьох років;

позбавлення права участі в атестації здобувачів ступеня вищої освіти, наукового (освітньо-творчого) ступеня на строк від одного до трьох років;

позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;

позбавлення права бути науковим керівником, творчим керівником, науковим консультантом здобувачів вищої освіти (здобувачів ступеня доктора наук) на строк від одного до трьох років;

позбавлення права бути керівником та/або відповідальним виконавцем наукових досліджень та/або наукових проектів на строк від одного до трьох років;

заборона претендувати на присвоєння педагогічного (вченого) звання на строк від одного до трьох років;

виключення зі складу редакційної колегії наукового видання, заснованого закладом вищої освіти, науковою установою, з позбавленням права бути членом редакційної колегії (редакційних колегій) на строк від одного до трьох років;

відрахування здобувача наукового ступеня;

позбавлення ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації (кваліфікацій);

позбавлення наукового ступеня;

позбавлення вченого звання;

позбавлення педагогічного звання;

позбавлення кваліфікаційної категорії;

позбавлення нагород, відзнак, почесних звань, присуджених (присвоєних) закладом освіти, науковою установою;

2) заходи у межах притягнення до дисциплінарної відповідальності:

догана;

звільнення із закладу освіти, наукової установи.

3. Педагогічний, науково-педагогічний, науковий працівник, якого притягнуто до академічної відповідальності, протягом одного року з дня набрання чинності рішенням уповноваженого органу про встановлення факту порушення ним академічної доброчесності не може подавати документи на присвоєння йому педагогічного (вченого) звання.

4. Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до здобувачів освіти:

1) виховні заходи реагування:

відвідування тематичних занять (урок, лекція, курс, тренінг тощо) з академічної доброчесності та/або академічного письма;

усне попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;

письмове попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;

повторне виконання завдання;

2) заходи в межах притягнення до академічної відповідальності:

повторне проходження (виконання) відповідного освітнього компонента освітньої програми;

повторне проходження оцінювання (включаючи підсумкове оцінювання або атестацію);

позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання стипендій, грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;

відрахування з числа осіб, які здобувають освіту за державним чи регіональним замовленням;

позбавлення пільг з оплати навчання та/або інших пільг, наданих закладом освіти, науковою установою, на строк від одного до трьох років;

позбавлення академічної стипендії на строк до одного навчального року;

виключення зі складу вченої ради з позбавленням права бути членом вченої ради на строк від одного до трьох років;

відрахування здобувача фахової передвищої освіти (крім осіб, які одночасно здобувають повну загальну середню освіту, та осіб з особливими освітніми потребами);

відрахування здобувача вищої освіти (крім осіб з особливими освітніми потребами).

5. У разі встановлення факту академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у кваліфікаційній роботі, на підставі якої особі присуджено ступінь вищої освіти, така особа позбавляється відповідного ступеня вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

6. Санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до вступників, учасників конкурсів:

припинення участі у конкурсі;

скасування рішення про результати конкурсу (в частині, що стосується особи, яка вчинила порушення академічної доброчесності).

7. Особа, яка бере участь у проведенні вступного випробування, конкурсу, зокрема є членом приймальної комісії, організаційного комітету, конкурсної комісії, журі тощо, та вчинила порушення академічної доброчесності, виводиться зі складу відповідного органу та відсторонюється від участі у проведенні такого вступного випробування, конкурсу.

8. Виключний перелік санкцій за конкретні порушення академічної доброчесності встановлюється внутрішніми актами, умовами конкурсу.

Заклад освіти, наукова установа може встановлювати різні санкції за порушення академічної доброчесності, що застосовуються до вчених, педагогічних і науково-педагогічних працівників, здобувачів освіти різних

рівнів освіти, років навчання, інших ознак, а також за повторне вчинення порушення академічної доброчесності.

Забороняється встановлювати різні санкції залежно від громадянства, джерела фінансування навчання здобувача освіти, ознак, передбачених законодавством у сфері запобігання та протидії дискримінації.

Стаття 23. Відчуження авторства

1. Відчуження авторства - це передача автором (авторами) створеного ним (ними) на замовлення або без такого замовлення, платно чи безоплатно, академічного твору (його частини) іншій особі та подальше оприлюднення такого академічного твору (його частини) із зазначенням як автора особи, яка не є його (її) автором.

Авторство вважається відчуженим з моменту оприлюднення академічного твору (його частини) під іменем особи, яка не є його (її) автором.

2. У разі встановлення факту відчуження авторства, вчиненого педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником закладу освіти, наукової установи, така особа звільняється із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України.

3. У разі встановлення факту відчуження авторства, вчиненого здобувачем вищої освіти (крім здобувачів ступеня доктора філософії/доктора мистецтва), до такого здобувача застосовується санкція (санкції), що визначена (визначені) внутрішнім актом.

У разі встановлення факту відчуження авторства кваліфікаційної роботи, вчиненого здобувачем вищої освіти, такий здобувач відраховується із закладу освіти, наукової установи.

У разі встановлення факту відчуження авторства, вчиненого здобувачем наукового (освітньо-творчого) ступеня, такий здобувач відраховується із закладу освіти, наукової установи.

Стаття 24. Академічний плагіат

1. Академічний плагіат - це оприлюднення (частково або повністю) наукового (творчого) результату, отриманого іншою особою (іншими особами), як результату власної академічної діяльності та/або відтворення в академічному творі чи навчальній роботі (частково або повністю) раніше оприлюдненого (опублікованого) твору (навчальної роботи) іншого автора (інших авторів) без посилання на відповідне джерело інформації та/або його (її) автора (авторів) (за наявності інформації про автора/авторів), та/або оприлюднення в академічному творі (навчальній роботі) перекладу іншомовного твору (його частини) без зазначення автора (авторів) перекладеного твору.

2. У разі встановлення факту наявності академічного плагіату в оприлюдненому академічному творі такий академічний твір підлягає відкликанню відповідно до цього Закону.

3. Санкції за вчинення академічного плагіату визначаються внутрішніми актами, крім випадку, якщо такі санкції визначені законом.

4. У разі вчинення педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником закладу освіти, наукової установи, вченим академічного плагіату внаслідок відчуження авторства така особа звільняється із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України.

5. У разі вчинення здобувачем вищої освіти академічного плагіату внаслідок відчуження авторства на кваліфікаційну роботу такий здобувач відраховується із закладу вищої освіти, наукової установи.

Стаття 25. Приписування авторства

1. Приписування авторства - це оприлюднення твору, серед авторів якого зазначена особа, яка не брала участі у його створенні.

2. Автор академічного твору, якого схиляють до порушення академічної доброчесності у виді приписування авторства, зобов'язаний повідомити про це уповноважену особу.

3. У разі встановлення факту приписування авторства в оприлюдненому академічному творі такий академічний твір відкликається видавцем.

4. До педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, здобувачів наукового ступеня, які не брали участі у створенні академічного твору, але зазначені серед його авторів, можуть бути застосовані санкції у виді звільнення із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України або догани, або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Особа, яка, користуючись службовим становищем, схиляла автора академічного твору до порушення академічної доброчесності у виді приписування авторства собі чи іншій особі, може бути звільнена із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України.

До здобувачів освіти, які зазначені як автори такого академічного твору, можуть бути застосовані санкції, визначені внутрішніми актами.

5. Особа, яка не брала участі у створенні академічного твору, але зазначена серед його авторів, не вважається такою, що вчинила порушення академічної доброчесності, якщо включення її до складу авторів було здійснено без її відома.

Стаття 26. Самоплагіат

1. Самоплагіат - це оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення.

Не вважається самоплагіатом оприлюднення в дисертації на здобуття наукового ступеня раніше опублікованих власних наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення.

2. Особа притягається до академічної відповідальності за самоплагіат, якщо його вчинено з метою досягнення кількісних показників, необхідних для проходження атестації, підтвердження (присвоєння, присудження) кваліфікації, присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, призначення на посаду, звітування про результати наукової (освітньої)

діяльності, а також у разі наведення у звітах про виконання освітніх, наукових, науково-технічних (інноваційних) проектів результатів, що були опубліковані раніше, як таких, що отримані при виконанні відповідних проектів, під час проведення конкурсів у сфері освіти і науки.

3. У разі встановлення факту самоплагіату в науковій статті така наукова стаття відкликається відповідно до цього Закону та не враховується для цілей присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, кваліфікаційної категорії, під час оцінювання результатів наукової та науково-педагогічної діяльності.

У разі виявлення у звіті про виконання наукового проекту наукових результатів, що були оприлюднені раніше, до початку його виконання, які подаються як результати виконання цього проекту, замовник проекту може визнати цей проект невиконаним або виконаним частково.

4. За вчинення самоплагіату можуть застосовуватися також інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Стаття 27. Фабрикація

1. Фабрикація - це вигадування суб'єктом академічної діяльності даних чи фактів про результати власної академічної діяльності.

2. За вчинення фабрикації до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника можуть бути застосовані санкції у виді звільнення із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України або догани, або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

За вчинення фабрикації до здобувача наукового ступеня, здобувача вищої освіти можуть бути застосовані санкції у виді відрахування із закладу освіти, наукової установи або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Стаття 28. Фальсифікація

1. Фальсифікація - це свідома зміна чи модифікація наявних даних, що призводить до створення завідомо неправдивої інформації щодо результатів академічної діяльності.

2. За вчинення фальсифікації до педагогічного, науково-педагогічного, наукового працівника можуть бути застосовані санкції у виді звільнення із закладу освіти, наукової установи відповідно до пункту 7 частини першої статті 41 Кодексу законів про працю України або догани, або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

За вчинення фальсифікації до здобувача наукового ступеня, здобувача вищої освіти можуть бути застосовані санкції у виді відрахування із закладу освіти, наукової установи або інші санкції, визначені внутрішніми актами.

Стаття 29. Недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом

1. Недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом, - це оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього.

2. За недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом, до особи застосовуються санкції, визначені внутрішніми актами, умовами конкурсу, якщо інше не встановлено законом.

Додаток Б

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ, ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги до оформлення дипломної роботи

Оформлення дипломної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт. Текст дипломної роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29-30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм), шрифт текстового редактора – Word Times New Roman, розмір 14 мм.

Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 15 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою. Обсяг і форма написання дипломної роботи визначається випусковою кафедрою, але має містити, як правило, не менше 50 сторінок основного тексту роботи. Кожну структурну частину роботи починають із нової сторінки.

Заголовки структурних елементів роботи (ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки), шрифт напівжирний.

ЗМІСТ. Зазначають назви усіх структурних елементів та номери їх початкових сторінок.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ. Уводять як структурний елемент роботи у вигляді окремого списку, який подають перед вступом. Перелік треба друкувати у дві колонки, у лівій за абеткою наводять скорочення, у правій – детальне розшифрування. Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №. Нумерація сторінок має бути наскрізною (включаючи ілюстрації) і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Нумерація сторінок проставляється, починаючи з другої сторінки тексту.

Після титульного аркуша розміщують анотацію.

По центру великими літерами й напівжирним шрифтом пишуть слово **АНОТАЦІЯ**. Її розмір повинен становити 0,5 сторінки.

Складові дипломної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова «**РОЗДІЛ**» без крапки та з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами. Кожний розділ починають з нової сторінки. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера

підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу крапки не ставлять. Наприклад: «2. 3» (третій підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу напівжирним шрифтом. Наприкінці заголовка крапки не ставлять. Між підрозділами ставлять 2-3 пропуски.

Титульний аркуш. Скорочення у назвах міністерства, вищого навчального закладу та теми дипломної роботи не допускаються.

Оформлення посилань на інформаційні джерела. Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки, а саме: [32, с. 85]. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки.

Наприкінці дипломної роботи наводиться список використаних джерел. До цього списку включають публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі та чиї дослідження прямо чи опосередковано використано для засвідчення авторської думки. Усі джерела наводять мовою видання. Бібліографічний опис списку використаних джерел у ДР автор може оформляти за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302 : 2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій. Оформлення допоміжних матеріалів. Допоміжними матеріалами є: ілюстрації (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), формули, таблиці, додатки.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, крім ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку. Наприклад, Рис. 1. 2 – другий рисунок першого розділу. Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією, відокремлених крапкою.

Наприклад: Рис. 2. 3. Показники готовності вчителя до педагогічної діяльності Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більше формату А 4, рекомендовано розміщувати в додатках.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті. При цьому в тексті слово «таблиця» пишуть скорочено:

«...у табл. 2. 1». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації скорочено пишуть слово «дивись»: «див. табл. 3. 2».

Таблиці нумерують арабськими цифрами наскрізною нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1. – перша таблиця другого розділу і розміщується у крайньому правому положенні над назвою таблиці.

Назву таблиці друкують жирним шрифтом малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці. Наприклад:

Таблиця2.1

Рівні готовності вчителя до педагогічної діяльності

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номер формули зазначають на рівні формули в круглих дужках у крайньому правовому положенні, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули надають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2. 1)». Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, у якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Кожна формула відокремлюється від тексту одним вільним рядком.

При написанні дипломної роботи студент повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в дипломній роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яким присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з’ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися потрібно на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання в ДР.

Посилання в тексті дипломної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті дипломної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, то можна

наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань

Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний додаток друкується з нової сторінки. Справа вгорі сторінки малими літерами з першої великої друкується 16 слово «Додаток» (але без знака №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: **«Додаток Б»**. Додатки позначають великими літерами української абетки, окрім Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, **Додаток А.**